

ОЦІНКА ОБСЯГІВ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАПРЯМІВ ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ASSESSMENT OF THE VOLUME OF TOURIST ACTIVITY AND DIRECTIONS OF ITS IMPROVEMENT IN THE KHERSON REGION

У статті виявлені основні переваги та проблеми розвитку туристичної галузі у херсонській області. Здійснена оцінка обсягів туристичної діяльності та її структури за місяцями проживання та регіонами туристичних відвідувань протягом 2015-2016 рр. Визначені тенденції їх розвитку та проблеми й резерви збільшення. Обґрунтовані напрями та засоби й інструменти удосконалення та підвищення конкурентоспроможності галузі. Визначені обласні спеціалізовані регіони перспективного розвитку туризму на перспективу.

Ключові слова: галузь туризму, діяльність, обсяги, туристичні потоки, конкурентні переваги, ресурси, удосконалення, моніторинг, ребрендинг, віртуальні продажі, управління.

В статье выявлены основные преимущества и проблемы развития туристической отрасли в херсонской области. Осуществлена оценка объемов туристической деятельности и ее структуры по местам жительства и регионами туристических посещений в течение 2015-2016 гг. Определены тенденции их развития и проблемы и

резервы увеличения. Обоснованы направления и средства и инструменты совершенствования и повышения конкурентоспособности отрасли. Определены областные специализированные регионы перспективного развития туризма на перспективу.

Ключевые слова: отрасль туризма, деятельность, объемы, туристические потоки, конкурентные преимущества, ресурсы, совершенствование, мониторинг, ребрендинг, виртуальные продажи, управление.

The article identifies the main benefits and problems of tourism development in the Kherซอน region. The estimation of volumes of tourist activities and its structure in places of residence and regions of tourist visits during the 2015-2016. Determined development trends and problems and opportunities to increase. The directions and tools to improve and enhance the competitiveness of the industry. Determined by the regional specialized regions of perspective development of tourism in the future.

Key words: tourism industry, activity, volumes, tourist flows, competitive advantages, resources, improvement, monitoring, rebranding, virtual sales management.

УДК 338.48:346.5

Яровий В.Ф.

к.е.н., доцент кафедри туризму
Херсонський державний університет

Постановка проблеми. На сьогоднішній день туристична галузь в Україні залишається перспективним, в плані забезпечення зайнятості, відпочинку населення, розвитку регіональної соціальної та виробничої інфраструктури, житлово-комунального господарства, м'якого впливу на довкілля, бюджетних надходжень, видом діяльності. У перспективі ця галузь може стати важливим джерелом для поповнення як державного, так і місцевих бюджетів, зростання зайнятості, підвищення рівня життя населення. Туризм повинен відігравати таку ж бюджетотворюючу роль, як сільське господарство та промисловість. Повною мірою це відноситься до херсонської області, ресурсний потенціал території якої характеризується значною рекреаційно-туристичною складовою. Херсонщина є туристично привабливим регіоном, який відвідують з кожним роком все більше туристів. Це актуалізує соціально-економічні дослідження галузі з метою забезпечення її сталого розвитку, раціональної організації та структури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасних умовах господарювання тим або іншим напрямом розвитку галузі туризму на Херсонщині приділяли увагу Я.В. Василевська, Ю.В. Арбузова, В.Д. Яковенко, Л.О. Мармуль, О.А. Сарапіна, Т.А. Пінчук. Так, у їх публікаціях розглядаються основні механізми реалізації деяких державних програм, які стосуються функціонування регіо-

нального туризму та його регулювання. Визначені проблеми та перспективи розвитку галузі туризму в умовах сільських територій. В той же час дослідники практично не розглядають останні статистичні дані, які стосуються обсягів, напрямів та інтенсивності туристичних потоків в Херсонській області. Між тим вони є невід'ємною складовою туристичної діяльності, а їх показники – індикаторами ефективності розвитку галузі. Тому на сьогодні ця проблематика є актуальною та практично значимою з огляду на необхідність удосконалення їх регулювання та управління з метою підвищення соціально-економічної ефективності функціонування галузі в цілому.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення та здійснення оцінки обсягів туристичної діяльності, динаміки та напрямів туристичних потоків у Херсонській області і на основі цього обґрунтувати перспективи подальшого розвитку туристичної галузі в регіоні.

Виклад основного матеріалу дослідження. туристична галузь у Херсонській області, як і в Південному регіоні у цілому, традиційно належить до галузей господарської спеціалізації. Цьому сприяє значна кількість природних рекреаційно-туристичних ресурсів, об'єктів та атракцій. Вигідне економіко-географічне положення Херсонської області, особливо вихід до Чорного та Азовського морів, сприятливі кліматичні умови та наявність двох біосферних заповідників (Асканія-Нова та Чорно-

морський біосферний заповідник) національного й навіть світового рівня з унікальною для сухостепових ландшафтів флорою і фауною, які внесені до списку ЮНЕСКО, Азово-сивашського ландшафтного заповідника, більше двох десятків мисливських заказників регіонального та місцевого значення, історичних та архітектурних пам'яток сприяють формуванню та всебічному розвитку туристичної діяльності.

Проте впродовж останніх десятиріч він характеризується певною нестабільністю основних фінансово-економічних показників [1, с. 275]. Це пов'язано з процесами роздержавлення та приватизації майна, стрімким розвитком малого підприємництва у галузі, загальною соціально-економічною ситуацією у країні та регіоні, змінами в структурі платоспроможного попиту та споживання населення. В останні два роки спостерігається нарощування обсягів надання туристичних послуг за рахунок розширення внутрішнього туризму через переорієнтацію туристичних потоків переважно з кримського та приазовського напрямів.

Вказана тенденція при умові її збереження матиме значні позитивні наслідки для економіки регіону в цілому. Вона сприяє розвитку інших галузей, диверсифікації видів діяльності місцевого населення, збільшенню його добробуту, зростанню регіонального бюджету. Тому, з метою забезпечення конкурентоспроможності галузі на перспективу, доцільно виявити ризики та виклики, які супроводжують туристичну діяльність на Херсонщині. В той же час Херсонщина має слабкі сторони та ризики, іншими словами, проблеми та перешкоди у досягненні ефективного розвитку галузі туризму. Йдеться про відсутність у керуючого апарату міжсекторального досвіду управління та регулювання, недостатня кількість професійних кадрів у сфері організації туризму.

Також слід вказати на невідповідність стандартам проживання та відпочинку, негативний стан туристичних об'єктів, відсутність працюючого на внутрішні маршрути аеропорту, недостатня кількість міжміських потягів, особливо швидкісних. Негативно впливає на обсяги туристичної діяльності недосконалий стан шляхів автомобільного сполучення; пішохідних та велосипедних доріжок; паркових зон, місць масового відпочинку людей. Нарешті, вимагає посилення маркетингова діяльність, часткова або не ефективна реклама туристичної привабливості регіону, недостатня поінформованість про неї споживачів.

В.Я. Василевська та інші автори цілком слушно стверджують, що такою проблемою в туристичній галузі Херсонщини залишається тривалість сезону відпочинку, термін якого сягає трохи більше двох місяців – липня-серпня [2, с. 84]. В результаті галузь працює протягом літнього сезону менше ніж на 50%. При цьому, незважаючи навіть на

сприятливі погодні-кліматичні можливості, травень-червень та вересень залишаються не задіяними. Таким чином, це створює певні ризики та проблеми окупності інвестицій у розвитку регіонального туризму. Вони повинні вирішуватися як на загальнодержавному рівні, так і на місцевому всіма можливими засобами.

Херсонська обласна державна адміністрація затвердила нову «Стратегію розвитку Херсонської області до 2020 р.» [3]. В цьому документі досить системно виявлені слабкі сторони функціонування та розвитку туристичної галузі. Вказано, зокрема, що не сформована територіальна організація туристично-рекреаційного комплексу області, чітко не визначене функціональне зонування та спеціалізація територій, перспективних для розвитку туризму та рекреації. Також відсутня система комплексного просування туристичного продукту, інформаційна мережа для туристів та системне управління ними.

У Програмі відзначено низький рівень самоорганізації бізнесу в галузі для покращення інфраструктури, низьку активність по залученню внутрішніх та зовнішніх інвестицій у сферу туризму і курортів. Йдеться й про короткостроковість сезонного функціонування об'єктів туристично-рекреаційного комплексу; використання наявного ресурсного потенціалу рекреації і туризму максимум на 50-60%. Виявлено недостатній рівень забезпеченості туристично-рекреаційного комплексу висококваліфікованими фахівцями сфери гостинності [4, с. 167]. Як мала оцінена різноманітність пропонуваного туроператорами і турагентами області туристичного продукту та послуг.

В цьому ж документі також відмічається, що зростає інтерес громадян України та іноземців до рекреаційного, екологічного та сільського туризму на теренах області. Все це дає змогу, в перспективі, збільшити кількість робочих місць, поліпшити інфраструктуру регіону та сприяти розвитку туристичної галузі взагалі. Таким чином, виділені проблеми повністю співпадають з висновками місцевої обласної влади. При цьому в новій програмі обґрунтовані основні шляхи вирішення цих проблем, які потребують уточнення на рівні джерел реалізації та центрів відповідальності за неї.

Необхідно зазначити, що конкурентною перевагою Херсонщини у галузі туризму є не тільки приморські, але й придніпровські території-дестинації. Саме завдяки їх мальовничим та різноманітним природним ландшафтам-атракціям, в регіоні представлені суб'єкти сільського зеленого туризму. Йдеться про такі з них, як відпочинково-розважальний комплекс «Зелені хутори Таврії», комплекс сімейного відпочинку «Кардашинські гайки», спортивно-готельно-розважальний комплекс «Збур'ївський кут», туристичні агросадиби «Чайка», «Любашин хуторок», база сільського

Таблиця 1

Динаміка відвідування туристами колективних засобів розміщення в Херсонській області у 2015-2016 рр.

Місця розміщення	Юридичні особи		Фізичні особи		Всього	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
1. Кількість ночівель в засобах розміщення	1206367	1351428	146245	241731	1352612	1593159
2. Кількість ночівель у готельних підприємствах (готелі, мотелі, гуртожитки тощо)	51436	59549	72005	89498	123441	149047
3. Кількість ночівель у спеціалізованих засобах розміщення (санаторії, бази відпочинку, пансіонати)	1154931	1291879	74240	152233	1229171	1444112

Джерело: [6; 7]

Таблиця 2

Тривалість перебування приїжджих туристів у районах спеціалізації туристичної галузі Херсонської області, 2015-2016 рр.

Райони туристичної спеціалізації	Юридичні особи (кількість ночівель)		Фізичні особи (кількість ночівель)		Всього	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
1. Херсонська міська рада	77657	87726	9096	8218	86753	95944
2. Генічеський район	381179	445521	29688	66315	410867	511836
3. Голопристанський район	179265	214863	57825	99650	237090	314513
4. Скадовський район	447530	470102	34907	47602	482437	517704
5. Новокаховська міська рада	41720	50432	350	449	42070	50881

Джерело: [6; 7]

зеленого туризму «Чумацька криниця» та інші туристично-рекреаційні об'єкти. Вони пропонують своїм відвідувачам унікальний та неповторний інтер'єр, спеціальні послуги та різні форми організації відпочинку [5]. Отже, розвиток цього напрямку може стати однією з унікальних особливостей галузі, приваблювати своєю специфікою та колоритом.

В сучасних умовах кількість відвідувачів туристів Південного регіону загалом і Херсонщини зокрема збільшується (табл. 1). Основним показником цього твердження є кількість ночівель туристів в різних туристичних закладах та підприємствах розміщення, а також їх динаміка. В той же час здійснено аналіз обсягів туристичної діяльності у районах спеціалізації.

Таким чином, в 2015 р. туристи віддавали перевагу саме підприємствам розміщення, які були юридичними особами. Статистичні дані підтверджують цей факт. У наступному 2016 р. спостерігається подібна тенденція у відвідуванні туристичних підприємств відпочивальниками, як з інших регіонів України, так і з-за кордону.

Так, наприклад, у 2016 р. було зафіксовано приблизно на 481094 ночівель більше, ніж у попередньому році. Така ж тенденція відмічається в найбільш відвідуваних туристичних районах Херсонської області (табл. 2).

Як підтверджують дані табл. 2, найбільші обсяги туристичної діяльності за кількістю відвідувань зосереджують приморські туристичні регіони – Генічеський та Скадовський. У спеціалізованому

Голопристанському районі відвідувачів обліковано у 1,5-2,0 разів менше, отже, є значні ресурси для їх збільшення. На порядок менше туристів приймають міста Херсон та Н.Каховка, хоча мають унікальні і туристичні ресурси, і місця розміщення для збільшення туристичної галузі.

Причина незадовільного становища цього криється, насамперед, у слабкому менеджменті та маркетингу туристичної діяльності. Вона потребує кардинального ребрендингу. Але той факт, що вже зараз кількість туристів у туристичний сезон у 1,5-2,0 разів перевищує населення області, свідчить про значний потенціал росту галузі. Продовження курортно-туристичного сезону дозволить збільшити цю цифру принаймні вдвічі [8, с. 67]. Використання ж існуючих житлових резервів розміщення людей зможе перетворити Херсонську область на найбільший туристичний регіон приморської спеціалізації у країні. Йдеться про активне залучення до туристичної діяльності на рівні сільського зеленого та прирічкового й приморського відпочинково-оздоровчого туризму підприємств і організацій Білозерського, Каланчацького, Новотроїцького, Цюрупинського, Чаплинського районів.

Висновки з проведеного дослідження. Визначено, що розвиток галузі туризму на Херсонщині набув значних масштабів за кількістю туристів, але має значні резерви для їх збільшення. Вони стосуються, насамперед, поліпшення якості обслуговування, удосконалення туристичного продукту, атракцій. Вагому роль має відігравати удосконалення маркетингових стратегій розви-

тку, впровадження системного моніторингу та управління туристичною діяльністю на засадах ребрендингу підприємств та напрямів туристичної діяльності; удосконалення інформаційного забезпечення, реклами; застосування продажів туристичного продукту через мережу Інтернет.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Арбузова Ю.В. Стан та перспективи розвитку туризму в Херсонській області / Ю.В. Арбузова, В.Д. Яковенко // Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. – 2013. – Вип. 1(2). – С. 271-278.
2. Василевська Я.В. Туризм як один із факторів розвитку Херсонської області / Я.В. Василевська. // Вісник Дніпропетровського національного університету. Серія «Геологія. Географія». – 2008. – № 3/2. – С. 80-86.
3. Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 року. – Херсон, 2015. – Режим доступу: <http://www.khoda.gov.ua/ua/strategiya-rozvitku-2020/10897-proekt-stratehii-rozvytku-khersonskoi-oblasti-na-period-do-2020-roku>.
4. Устименко Л.М. Історія туризму / Л.М. Устименко, І.Ю. Афанасьєв. – К.: Альтерперс, 2005. – 320 с.
5. Відділ культури Голопристанської районної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://gorri-kultura.ks.ua/zelenij-turizm>.
6. Відпочинок і туризм у Херсонській області. Статистичний бюлетень за 2014 рік. – Херсон, 2015. – 68 с.
7. Відпочинок і туризм у Херсонській області. Статистичний бюлетень за 2015 рік. – Херсон, 2016. – 90 с.
8. Мармуль Л.О. Організація та розвиток аграрного туризму в регіоні: [монографія] / Л.О. Мармуль, Т.А. Пінчук. – Херсон: Айлант, 2009. – 168 с.